

Nota Conjuntura. Gener del 2020

Polítiques fiscals per donar estabilitat al creixement

Els gràfics d'aquest document provenen dels informes de perspectives de l'economia mundial de l'FMI, les projeccions macroeconòmiques del Banc Central Europeu i del Banc d'Espanya, i de la nota de conjuntura econòmica del Departament de la Vicepresidència, i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya. El penúltim gràfic, sobre persones afiliades a la Seguretat Social, és una elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball i Model productiu.

1.- Entorn Global

Tot i l'habitual moderació del Fons Monetari Internacional a l'hora d'escollir els titulars pels seus informes, el que encapçala **l'actualització de les perspectives econòmiques per aquest gener trasllada un cert optimisme**¹. Amb **'Tènue estabilització, lenta recuperació'**, l'FMI situa que, tot i ser el creixement mundial del 2019, amb un 2,9%, el més baix des de la crisi financera, la tendència es podria revertir, si, com sembla confirmar-se, l'activitat manufacturera i el comerç mundial arriben a un punt d'inflexió, en el marc d'una certa distensió geopolítica i de l'extensió d'una política monetària més acomodàcia (Xina, EUA...).

Cuadro 1. Panorama de las proyecciones de Perspectivas de la economía mundial

(Variación porcentual, salvo indicación en contrario)

	Interanual						
	2018	Estimaciones		Proyecciones		Diferencia con las proyecciones del informe WEO de octubre de 2019 1/	
		2019	2020	2021	2020	2021	
Producto mundial	3,6	2,9	3,3	3,4	-0,1	-0,2	
Economías avanzadas	2,2	1,7	1,6	1,6	-0,1	0,0	
Estados Unidos	2,9	2,3	2,0	1,7	-0,1	0,0	
Zona del euro	1,9	1,2	1,3	1,4	-0,1	0,0	
Alemania	1,5	0,5	1,1	1,4	-0,1	0,0	
Francia	1,7	1,3	1,3	1,3	0,0	0,0	
Italia	0,8	0,2	0,5	0,7	0,0	-0,1	
España	2,4	2,0	1,6	1,6	-0,2	-0,1	

Si en la part negativa l'FMI comptabilitza en les seves previsions uns resultats adversos en el segon semestre en les economies emergents (especialment la de l'Índia), per la part positiva es situarien notícies favorables pel que fa a les negociacions comercials entre EUA i la Xina, però també una certa estabilització al quart trimestre a la manufactura, obrint així l'escenari a "incipients senyals d'estabilització (al quart trimestre) que podrien persistir i, a la llarga reforçar, el vincle entre la despesa en consum, que segueix essent resilient, i un repunt de la despesa de les empreses". **Tot això dependrà però, de variables relatives al comerç global, als possible**

¹ Que comparteix també el Banc Central Europeu en el seu butlletí de gener: "Les perspectives per a l'activitat econòmica mundial (exclosa la zona de l'euro) segueixen essent febles, tot i que s'han observat indicis d'estabilització". [BCE. Butlletí 1/2020](#), pàg. 7

conflictes geopolítics (Iran-EUA), però també a la incidència que puguin tenir fenòmens climatològics o de naturalesa pandèmica com el del *coronavirus*.

Així, la previsió és la d'un creixement mundial del 3,3 % al 2020 i del 3,4 % l'any 2021 en el marc d'un repunt del creixement del comerç, gràcies a la **recuperació de la demanda i inversió internes i a la “dissipació de certs llasts temporals als sectors automotor i tecnològic”**. Aquest creixement, com al llarg dels darrers anys, serà més moderat en les economies avançades (EUA, 2,3 % el 2019 i 2 % el 2020; zona euro 1,2 % el 2019 i 1,3 % el 2020) que en les economies emergents. Per reforçar aquesta tendència, l'FMI proposa més cooperació multilateral en comerç, tecnologia, lluita contra el canvi climàtic i reducció de l'evasió fiscal transfronterera, en el marc de l'assumpció de l'objectiu comú d'un creixement més inclusiu sobre la base de la despesa en salut i educació, i els ingressos d'empreses que generin llocs de treball de qualitat i ocupin de forma productiva a segments més amplis de la població. Optimisme en estat pur.

2.- Àmbit Europeu

Si la incertesa global i les tensions comercials han tingut una especial incidència en l'economia europea, especialment vulnerable a les perturbacions exteriors pel seu grau d'obertura econòmica, **les perspectives de millora de l'FMI comportarien una certa estabilització del creixement també per la zona euro**. Així ho situaven, a falta de les dades del 4t trimestre, les [previsions publicades pel Banc Central Europeu](#) el passat 12 de desembre de 2019.

Euro area real GDP

(quarter-on-quarter percentage changes, seasonally and working day-adjusted quarterly data)

Aquestes anuncien una prolongació de la fase expansiva (per setè any consecutiu), però a un ritme inferior, recolzant-se el creixement en la millora de la situació patrimonial de les llars i de les empreses, i gràcies a una demanda interna dinàmica en un entorn estable pel que fa a la política monetària del BCE. **La bona situació del mercat de treball (l'atur previst pel 2019**

seria del 6,3 % a nivell europeu), el creixement sostingut dels salaris i les condicions financeres favorables, sostindrien l'evolució del consum privat, i obririen un escenari una mica més conservador que el plantejat per l'FMI, en el qual el creixement fregaria a nivell Europeu el 1 % el proper trienni (1,1 % el 2019; 1,2 % el 2020 i el 2021).

Segons la Comissió Europea, el creixement, sempre moderat, dependrà dels sectors més orientats al mercat interior, això és, del que pugin els sous. Aquest entorn de creixement moderat coincideix amb una inflació continguda que, segons les previsions, serà del 1,2 % el 2019 i el 2020, i del 1,3 % el 2021. El fet que la millora en ocupació i salaris no es traslladi a la inflació a nivell europeu l'analitzava el [Banc d'Espanya el passat 31 de desembre](#), en relació a "l'impacte de les noves tecnologies, de la digitalització, l'extensió de noves formes de comerç, (que) frenen el repunt de l'inflació". Aquests factors, juntament amb l'envelliment de la població i l'estancament de la productivitat, reforçarien la probabilitat d'un escenari de baix creixement i d'inflació moderada que perduraria els propers anys. La possibilitat d'incidir-hi, segons el supervisor estatal, no s'ha d'esgotar en polítiques monetàries amb efectes ja amortitzats, sinó que precisarà de polítiques fiscals, especialment per part d'aquells països europeus que tinguin més marge fiscal i que haurien de liderar l'estímul pressupostari.

3.- Context Estatal

En el cas de l'estat, [les previsions de creixement](#) són millors que a nivell europeu, amb un 2 % el 2019, de l'1,7 % el 2020, de l'1,6 % el 2021 i de l'1,5 % el 2022. Aquesta moderació gradual té a veure amb la reducció de la contribució de la demanda externa al creixement de PIB, però també amb una lleugera reducció de la demanda interna.

Cuadro 1
PROYECCIÓN DE LAS PRINCIPALES MACROMAGNITUDES DE LA ECONOMÍA ESPAÑOLA (a)

Tasas de variación anual sobre el volumen y el porcentaje del PIB

	2018	Proyecciones de diciembre de 2019				Diferencia entre las previsiones actuales y las realizadas en septiembre de 2019		
		2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021
PIB	2,4	2,0	1,7	1,6	1,5	0,0	0,0	0,0
Consumo privado	1,8	1,2	1,6	1,4	1,3	0,2	0,3	0,0
Consumo público	1,9	2,2	1,7	1,5	1,4	0,4	0,4	0,3
Formación bruta de capital fijo	5,3	2,7	3,3	2,5	1,9	0,5	-0,1	0,0
Inversión en equipo, intangibles y resto (b)	4,1	4,1	4,9	2,3	1,7	1,8	2,0	0,0
Inversión en construcción	6,6	1,4	1,6	2,8	2,1	-0,9	-2,3	-0,1
Exportación de bienes y servicios	2,2	1,8	2,3	2,9	2,9	-0,4	-0,6	-0,4
Importación de bienes y servicios	3,3	1,0	3,3	3,2	3,0	0,5	0,1	-0,3
Demanda nacional (contribución al crecimiento)	2,7	1,7	1,9	1,6	1,5	0,3	0,2	0,1
Demanda exterior neta (contribución al crecimiento)	-0,3	0,3	-0,2	0,0	0,0	-0,3	-0,3	-0,1

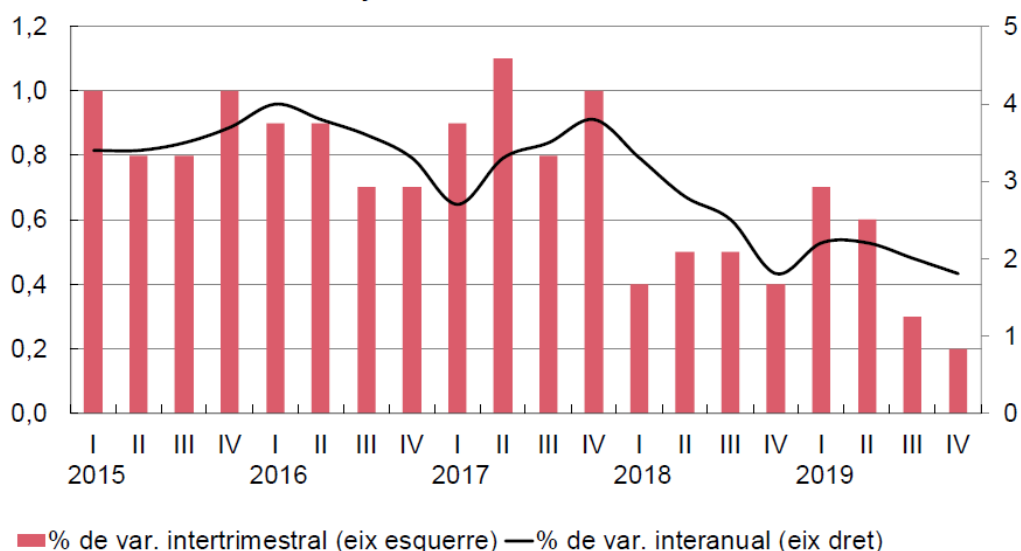
Pel que fa al consum privat, la Comptabilitat Nacional mostra un cert afebliment dels fluxos de nou crèdit concedit a les llars i un repunt de la taxa d'estalvi de les llars des dels mínims registrats a principis de 2018. Pel Banc d'Espanya sembla que la cautela s'ha instal·lat alhora en

les llars i també en les empreses, el que podria comportar un alentiment del consum privat i públic, de la formació bruta de capital, i també de la inversió. Pel que fa a la inflació, a mesura que es redueixi l'atur, el Banc d'Espanya situa un lleuger efecte a l'alça de la inflació, per l'increment dels costos laborals unitaris, complementari al que tingui l'orientació expansiva de la política monetària. [Altres actors del sector financer](#) tenen una valoració més positiva i plantegen **la possibilitat que la desacceleració de l'economia espanyola toqui fons el 2020**. Aquests interpretarien les dades del segon semestre de 2019 en el marc d'una inflexió en la minva de la despesa domèstica i una certa estabilitat en les exportacions, però condicionant-les amb un evident biaix ideològic, a les polítiques del govern, especialment pel que fa salaris i pensions. [Aquests mateixos actors](#) són també els que intenten relacionar l'alentiment de la creació d'ocupació amb l'augment de l'SMI o associar escenaris gairebé distòpics a una reversió dels aspectes més lesius de la reforma laboral, el que no fa sinó delatar una **certa resistència ideològica a acceptar la centralitat que té actualment, en termes macroeconòmics, l'estabilitat i evolució de la demanda interna**.

4.- Catalunya

Pel que fa a l'economia catalana, aquesta ha experimentat un **suau apaivagament durant els quatre trimestres de 2019, baixant la taxa de creixement interanual del PIB**, del 2,1 % al 2 % en el tercer trimestre, lleugerament per sobre de l'estatal (1,9%). Segons l'avanç d'Idescat, en el 4t trimestre aquesta variació interanual hauria baixat al 1,8% (1,9% per AIReF), amb una mitjana pel 2019, del 2%, el que suposaria el ritme de creixement més baix des de 2014.

Evolució del PIB de Catalunya

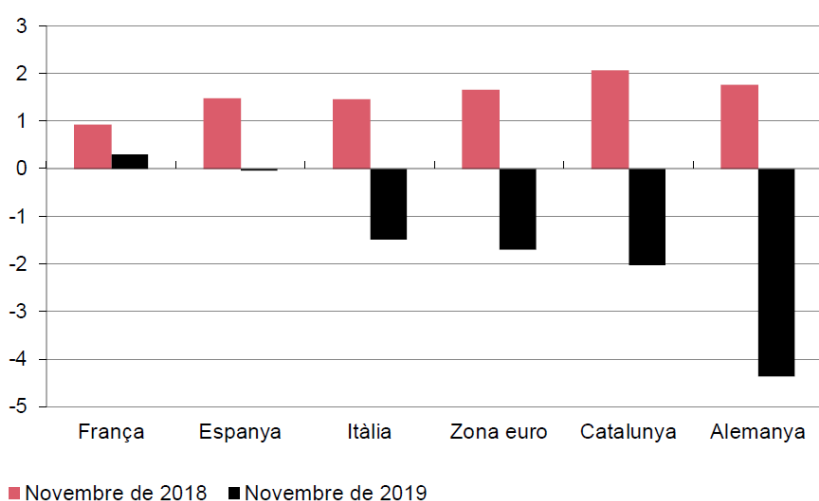

Font: Idescat.

Aquest comportament es deu en part a l'exposició de l'economia catalana a l'evolució de l'economia mundial pel pes del seu sector industrial, i està en **'sincronia cíclica' amb la zona**

euro, on també s'ha experimentat un creixement més estable el primer semestre de 2019 i una pèrdua de ritme al segon (creixement interanual de l'1,4 %, 1,2 %, 1,2 % i 1% els quatre trimestres del 2019). En clau sectorial, després de la **davallada de la producció industrial** al quart trimestre de 2018 (-2,4 %), la situació s'ha mantingut al llarg del 2019, reflectint la desacceleració del comerç mundial, però amb una lleugera millora al quart trimestre (dades avançades). En mitjana anual, el Valor afegit brut industrial retrocediria un 0,1 %, mentre que l'índex de producció industrial hauria caigut un 2,1 % interanual al novembre. Aquesta situació s'ha traslladat també a l'ocupació industrial amb caigudes interanuals de l'afiliació a la Seguretat Social.

Evolució de la producció industrial a la zona euro
(mitjana mòbil dels darrers 12 mesos, % de variació interanual)

Nota: Dades amb els efectes de calendari corregits.
Font: Idescat, INE i Eurostat.

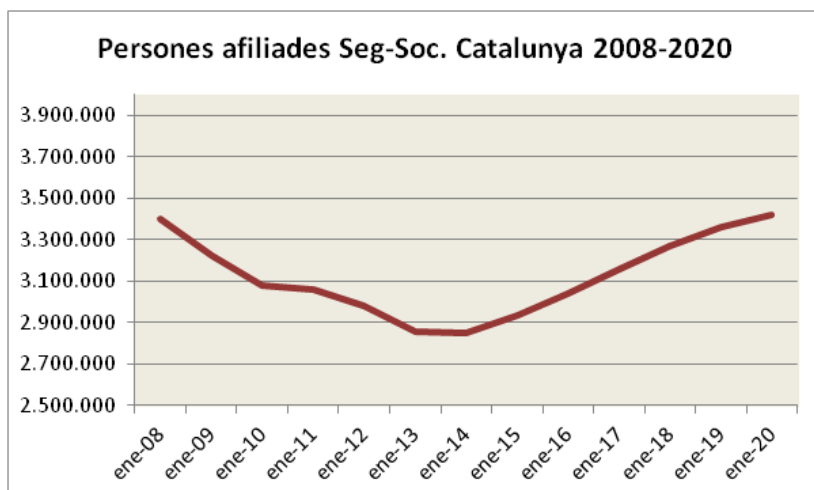
La **desacceleració en el creixement s'ha traslladat també al sector de la construcció** que hauria tancat el quart trimestre amb un increment del VAB de tan sols un 0,1 % interanual després de situar-se, al llarg de quatre anys seguits, com el sector amb un creixement relatiu més intens. **També al sector agrari s'ha fet palesa una tendència a la baixa**, amb una variació interanual que s'ha mantingut al llarg de tot el 2019 en taxes negatives, deteriorant-se del -1,5% al primer trimestre fins el -3,2% al quart. **Als serveis, tot i mantenir-se en taxes positives, l'evolució trimestral ha estat del 3,1 %, del 2,9 %, del 3 % i del 2,6 % al llarg de l'any**, amb un comportament que ha estat pitjor en les branques de la informació, les comunicacions i l'hostaleria, que en les del comerç i les activitats administratives, i especialment bo en l'àmbit de les activitats professionals i científiques. Pel que fa el sector comerç, la xifra de negoci i les vendes de comerç al detall s'han mantingut al llarg de l'any.

En relació a la inflació, el 0,9 % interanual registrat al desembre (una dècima per sobre de l'inflació estatal), confirma que **2019 ha estat un any de recuperació de la capacitat adquisitiva dels salaris** (d'1 a 1,4 punts), i reforça el diagnòstic que l'increment de l'SMI i les millores de la negociació col·lectiva no han afectat l'evolució dels preus. Amb una inflació

subjacent (la que no té en compte ni els aliments elaborats ni el preu dels carburants) gairebé estàtica des de l'abril passat, i un índex de preus de consum harmonitzat (que permet la comparativa europea) paral·lel a l'evolució del nostre entorn econòmic, **sembla evident que encara queda marge per la recuperació, com a mínim, dels 4 punts de pèrdua de poder adquisitiu que han registrat els salaris des del començament de la crisi.**

5.- El mercat de treball

El desembre va trencar la tendència d'increment de l'atur registrat que s'havia instal·lat des del juliol de 2019. Amb una reducció de 2.000 persones respecte al mes de novembre, gairebé totes elles al sector serveis, i majoritàriament dones i joves, la desocupació canvia de manera molt moderada la tendència, i sembla instal·lar-se en uns nivells que tot i ser superiors als d'abans de la crisi (100.000 persones aturades registrades més), queden ben lluny dels màxims assolits el febrer de 2013, amb 665.176 persones registrades.

Les dades d'afiliació a la Seguretat Social més recents mostren com aquest increment del nombre de persones desocupades en relació a l'inici de la crisi, és compatible amb una afiliació que, [al gener](#), recuperava per primera vegada el nombre absolut d'afiliats des de fa **12 anys**, amb 3.491.650 persones cotitzants. La millora del mercat de treball, tot i la desacceleració en la creació d'ocupació, la confirmava la recent publicació de les [dades de l'EPA](#) que amb 405.800 persones aturades marcava una reducció del 3,9% respecte el trimestre anterior (16.300 persones menys), i una reducció del 10,1% pel que fa la variació interanual (45.600 persones menys). Pel que fa l'ocupació, les 3.478.100 persones ocupades al quart trimestre, suposen un creixement de 15.700 persones respecte al tercer trimestre de 2019 i de 87.000 en relació al quart del 2018².

² Cal tenir en compte però que en la comparativa interanual influeixen les dades del quart trimestre de 2019 que van ser especialment negatives.

Però si bé en termes quantitius l'evolució de l'ocupació sembla estabilitzar la seva desacceleració, **la qualitat del treball continua minvant**, el que es fa molt evident en les dades de contractació de l'any 2019. Així pel que fa els contractes, l'any passat, **el nombre de contractes indefinits a Catalunya es va reduir en un 3,4 %**, mentre que el de contractes temporals es va incrementar en un 1,1 %. Aquesta caiguda de la contractació indefinida el 2019 és la primera des de l'any 2013. L'any 2019 també van augmentar el nombre de contractes parcials (el 36,8 % dels contractes formalitzats), en un 1 %, mentre que els contractes a temps complet tan sols creixien, en termes interanuals, en una dècima. Aquesta temporalitat és especialment pregnant en el cas de les persones de menys de 30 anys, que tot i representar tan sols el 17,1 % de les persones assalariades, van signar el 42,3 % del total de contractes. **Pel que fa la durada dels contractes, el 43,9 % dels contractes temporals signats a Catalunya el 2019 van ser de menys d'un mes**, dos punts per sobre de les dades per 2018. Dels contractes temporals signats el 2019, els de molt curta durada (inferiors o iguals a 7 dies) van representar el 34,5 % (1 milió de contractes a Catalunya). El 85 % d'aquests contractes es van formalitzar al sector serveis i un de cada tres d'aquests contractes van ser a més a temps parcial.

La qualitat de l'ocupació que en termes de temporalitat **es manté deu punts per sobre de la mitjana de la zona euro**, respon a una creixent discrecionalitat en la contractació (treball a demanda), que fa que l'ocupació sigui extremadament sensible a expectatives d'ingressos i als cicles i previsions de creixement. Com valorava [recentment Economistes Davant la Crisi](#) el creixement de l'ocupació es situa en taxes superiors al creixement econòmic (en el cas de Catalunya 2,3 %, respecte a 2 %), el que és positiu en termes de reducció de l'atur, però significa que "l'ocupació que s'està creant no millora els nivells de productivitat de l'economia". **Mentre els països europeus milloren ocupació i productivitat, en el nostre cas es fan palesos problemes estructurals que han empitjorat amb les reformes laborals**, facilitant la pobresa i la precarietat laboral sobre la base d'una baixa intensitat laboral per raons de temporalitat, estacionalitat i/o parcialitat. Aquesta realitat no tan sols aprofundeix i cronifica la desigualtat, sinó que comporta menys ingressos pel sistema de seguretat social, i desincentiva les inversions (formació...) que requereix una millora de la productivitat, que és la que podria donar més estabilitat i trajectòria al creixement econòmic.

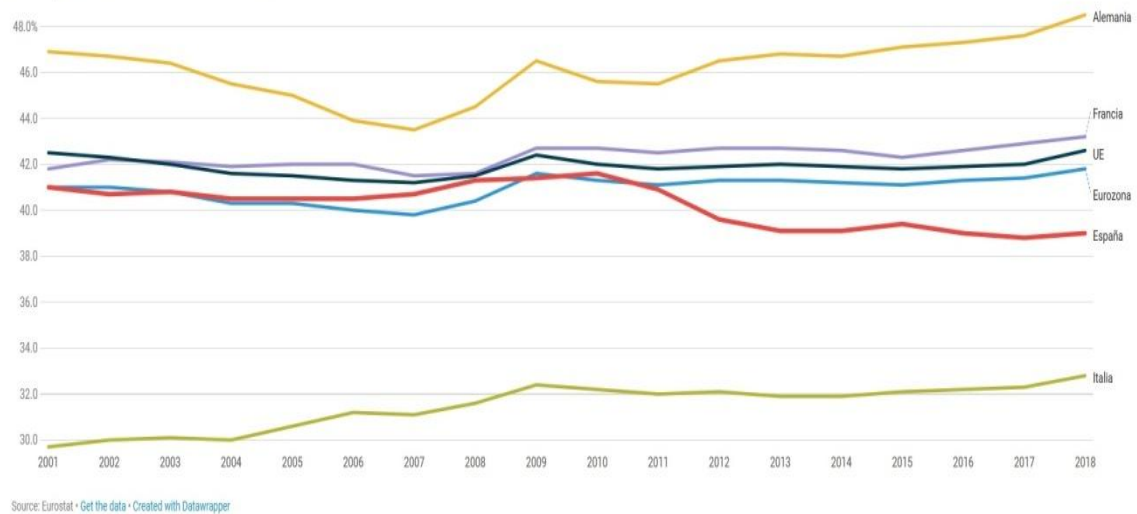
El canvi de paradigma que s'ha consolidat **amb la falsa sortida a la crisi ha instal·lat el pes de la remuneració del capital per sobre de la del treball**. Les empreses han aprofitat la reducció de la despesa financera³ i dels costos laborals que ha forçat la resposta a la crisi, per a repartir dividendes, comprar actius financers i reduir el seu deute, millorant la seva situació patrimonial a costa de les rendes salarials, però sense invertir en la formació de capital fix. Aquest comportament posa en evidència a tots aquells i aquelles que apunten que la inversió empresarial pot substituir l'efecte tractor que té la inversió pública i que la inversió privada jugarà un paper clau en el futur immediat.

---

³ Veure article de Javier G. Jorrín '[Així han substituir els beneficis als salaris : el canvi estructural d'Espanya](#)'

El peso de los salarios pierde terreno en España

Porcentaje del valor añadido bruto destinado a los salarios

Davant aquests cants de sirena, sembla evident **que una forta negociació col·lectiva per forçar millores salarials i inversions productives a les empreses i una política amb dotació pressupostària per recuperar la inversió en formació, en innovació i en infraestructures, són els principals reptes i oportunitats pels quals haurem de treballar al llarg d'aquest any 2020.**

Ricard Bellera i Kirchhoff
Secretari de Treball i Economia
CCOO de Catalunya